

ELS VALORS DE LA MÚSICA I ELS JOVES

Enrique Fuentes Goyanes. Àrea de Teoria i Història de l'Educació. URV.
Josep Miquel Beltrán Mauri. Llicenciat en Pedagogia per la URV.

Seria fàcil dir a priori que la música té valors absoluts, però també podem assegurar-ho recordant les experiències més profundes de la nostra vida, en les quals la música creada pels artistes, o la que sorgeix dels sons harmònics i extraordinaris com el cant dels rossinyols o dels batecs d'un cor anguniat, ens envolten en un estat inconscient de felicitat o d'inquietuds. Els valors sempre tenen quelcom de positiu, com els contravalors tenen un èpica destructiva, i la música de la guerra o el silenci de la mort són la cara obscura de les altres músiques sublimes. Strauss en la seva òpera *Ariadne auf Naxos* ens transmet un missatge total: "la música és l'art que sublima tots els valors". Mitjançant el ritme el nostre estat anímic s'exalta o es torna malenconiós. A través de l'harmonia la nostra imaginació s'alberga en els ideals a què aspira el nostre sentit de la vida.

Però la música no actua solament quan s'utilitza com a forma d'alienació, i els seus valors abstractes i universals són pertorbats per les connotacions propagandístiques del llenguatge, de les paraules vertaderes o fingides, i de les imatges que li donen una força concreta i la redueixen a un realisme gairebé salvatge. Al saló dels miralls del Liceu de Barcelona podem llegir als frisos que coronen als genis de l'art musical i escènic: "La música es el único placer de los sentidos del cual el vicio no puede abusar. La música es la palabra del alma sensible como la palabra es el lenguaje del alma intelectual".

Actualment a través de la televisió i amb un ritme cinematogràfic que gairebé no permet la reflexió, s'abocuen en el nostre inconscient motivacions perverses contra el nostre instint de llibertat i el nostre judici estètic. Les imatges dels videoclips dilueixen el valor musical de les cançons en la superficialitat d'accions violentes o fantàstiques, conduint els adolescents cap al consum compulsiu o al conformisme gregari de la demagògia. És la nova psicologia de les masses, avui segmentada en les mil i una músiques de la multiculturalitat.

En un estudi d'Orizo i Sánchez (1991) sobre els valors en els joves es deia que a finals del segle XX el canvi d'ideals es deu als processos de secularització, a la tendència cap a l'individualisme i canvi de sentit a la cohesió social que forjaven els valors tradicionals.

Els joves busquen satisfaccions immediates, menys-

preen els ideals finalistes i desconfien en general de tot i de tothom, aferrant-se a mitologies canviants i evanescents, pròpies de la babilònica postmoderna. Però això té també algun tipus d'explicació i la música actual ens en proporciona algunes "pistes".

Lytard (1996) en el seu llibre *Moralidades postmodernas* diu que la música lluita, treballa en un fort sentit, el de l'obstetrícia i la psicoanàlisi, per deixar empremta o ser signe d'un temps històric. El subjecte conscient treballa sobre si mateix, amb i contra si mateix, per mantenir-se accessible a l'eventualitat. Mitjançant les experiències musicals els joves troben una forma nova d'identitat o d'associacionisme com entre les tribus, el so rítmic imprimeix l'espant que ens agrupa, que lamenta un pare mort o desaparegut, que ens associa sense decaure en formes heterogènies de família i de societat, ens uneix sense que intimi una cosa més que la seva força, i quan cessa la música el silenci sembla més la soledat del naufrag.

El cor, calent o fred com el marbre, d'una mare marca el destí d'amor i odi dels fills d'aquesta generació, que gairebé desconeixem o no volem reconèixer, i els designem amb les últimes lletres de l'abecedari, les més distants: X, Y, Z. I quan sona la música i s'apaguen tots els llums, el cos solament busca el sexe o la batalla, impulsos d'amor i de mort.

Com podem explicar-nos l'èxit d'Eminem: *Cleaning out my closet*, corejat per milers d'adolescents que recriminen a les seves mares i no entenen els pares. El nen es forma i creix enganxat al pit de la seva mare. Aquest batec que escolta el fa sincrònic al seu i el fa dependent; quan el deixa d'escoltar o de sentir, és el més semblant a l'orfandat, i té aquest fort impuls de recerca, quan escoltant el batec de milers de watts de la discoteca es retrotrau a la felicitat de l'úter, al paradís perdut, i no pot deixar de debatre's en aquest ritme ininterromput... Torna i torna a una esbojarrada fugida cap endavant a escoltar Mad House: *Vogue*, que només dura 4 minuts i 59 segons.

També hi ha dones que estan construint les seves alternatives no edípiques. No volen ser moltes d'elles aquells éssers dependents del tema del poeta, busquen les seves pròpies simfonies inacabades, ja no són els valors induïts per una moral patriarcal, que les reduïa a

espais virginals, escolten himnes d'Alaska, encenen el desig carnal d'un home de debò. Són anys en què el feminisme ha posat melodies a secrets inconfessables, i que la veu serena d'Ana al grup Mecano ha murmurat a milers d'adolescents confuses *mujer contra mujer*.

Després del segle que tanta lírica va dedicar a l'emancipació dels pobles, que va canviar les marxas militars per balades d'amor, i mitjançant el pop va apropar els grans temes de la humanitat a totes les consciències, els joves no han deixat de crear noves cançons on expressen uns nous ideals socials no excloents, o bé on també la seva oïda i la seva misèria els fa rebels o fanàtics.

*"Niños del Brasil.
Mendigar el callejón,
Sonreír a los turistas
Por pedir otra ración
Se juega la vida
No hay más que ver
Su mirada adulta
Otro escuadrón quiere barrer
Los remordimientos".
(Milicians).*

I les noves preocupacions s'expressen en les cançons. La por no és bona consellera, però com que la fam aguditza l'enginy, la música facilita el fet de dir les coses clares i amb una suau melodia te les introdueixen en el profund de la teva ment.

*"El hombre cucaracha
El eco del hospital
Es lo único que queda
Después de la explosión*

*Los esqueletos se quedaron a vivir
En la ciudad del socavón.
Solo queda un celador
Un perro suicida
Una rata con SIDA
Un mosquito de los plomo
Y yo".*

(Daniel y la quartet de baño band).

Sí, la música és un valor universal, manca de sentit social, és una teràpia per al cervell. Quan estàs atordit, quan estàs confús, quan necessites formatejar la teva ment, tan sols has d'escoltar com hem fet alguns de nosaltres després d'un greu accident: *La flauta màgica*.

Les paraules provenen de la nostra forma d'expressar-nos i poden fer de la música una nova comunicació personal, fins i tot una bandera per a una gent que no té cap altra sortida.

*"En la ciudad, cabrones a la carretera, tirones de bolso,
Sujeta la cartera.
Sirenas, tiros, persecuciones en carretera, armas, putas,
Drogas, lo que quiera. Negocios sucios, la noche,
El diablo no espera, cabrones que se sobran,
Ajustes de cuentas".
(Chulito Camacho).*

Fins i tot a les cançons més banals hi ha un intent de moralitzar l'oient, de confondre'l, perquè es digui per dins... jo no sóc així, fins i tot a l'hora de saber els seus límits i cridi... això està passant de la ratlla... El valor catàrtic de la música fa que la gent trobi de nou un lloc on situar les seves aspiracions i possibilitats. Els ho han comunicat... però no els han obligat, ja que la música civilitza la fera que portem a dintre.

Els joves escolten i aprecien la bona música. La música es converteix en llenguatge, comunicació ritual, que permet als individus que passin a formar part d'un grup i els faci protagonistes d'aquesta nova realitat viscuda, i aconseguir així un sentiment de contacte, d'unitat. Aquest ritual de cohesió, anomenada festa, permet una experiència nova a l'individu, la vivència ritual de la destrucció de l'ordre. La festa, però, permet ritualitzar de forma constant (durant el cap de setmana, principalment) la renovació de la cohesió grupal.

Cada cap de setmana són milers els joves que per les carreteres de la nostra província pelegrinen buscant els temples d'avantguarda oberts a tota classe de sons: del "techno" i el "house" a l'"electro", el "drum'n'bass" i els últims híbrids digitals, amb l'únic denominador comú de la qualitat. Els mossens d'aquesta funció són figures de màxim prestigi del circuit electrònic mundial. Sven Väth, Jeff Mills, Francesco Farfa o Kenny Larkin han

convertit les seves cabines en una referència ineludible de la cultura de clubs.

L'orgia musical ja ha començat! Són les 3:45 de la matinada de dissabte. Potser els "urbanites" de la mítica Love Parade; potser els feligresos del "techno" venerant els Chemical Brothers. No importa. Els joves no s'immuten, no pensen, no parlen. Controlen "el subidón", absorbeixen megawatts, mantenen la rigidesa; puja i baixa, baixa i puja, els seus braços dirigeixen l'orquestra, en canvi els seus bíceps marquen estil. Uns tan sols estan ballant, d'altres, que ratllen la "quarantena", tracten d'imitar Faust embotits en una vestimenta de colors llampants; d'altres com els "pijos" aguanten els cubates amb el menovell assenyalant cap a dalt, i les benjamins abraquen històricament les seves amigues perquè finalment han vist el príncep blau que han estat buscant tota la nit.

Des de la distància aquest espectacle de masses pot semblar força estúpid, però el "techno" en realitat és

una de les altres grans revolucions musicals, una música que està en consonància amb els temps moderns, amb les noves tecnologies. Productors de programes infantils com *3x1.net* han descobert l'entreteniment intel·ligent a ritme de videoclip. L'únic que es busca en aquests espais és divertir i sorprendre, però sobretot distanciar l'audiència a través d'aquests sons estupa-faents d'entreteniment de tota responsabilitat.

Aquests joves que lluiten contra el que està normalitzat busquen a través d'aquestes festes noves formes d'expressió fugint de la uniformitat establerta pels adults. Compartir una mateixa forma de pensar, de parlar o de divertir-se els protegeix contra les imposicions externes de la societat. Aquests grups de joves es constitueixen com un conjunt de regles diferenciadores a la qual ells mateixos decideixen confiar la seva imatge parcial o global, amb diferents nivells d'implicació. Alguns exemples serien:

- Els *fans*. Són “sectes” que giren al voltant d'un grup idolatrat repartint informació i intercanviant material d'aquest mateix grup. Els fenòmens més importants de fans aquests últims anys han estat Take That i Spice Girls. En l'actualitat aquest fenomen s'està produint amb els cantants del programa televisiu *Operación Triunfo*.
- Els *heavies*. La música que escolten designa el seu propi nom; heavy, etiqueta que agrupa una llarga llista de subgèneres com Los Suaves, AC/DC, Metallica, Iron Maiden.
- Els *Lolailos*. Primer van ser Los de Río amb la seva *Macarena*, i ara són les Ketchup amb l'*Aserejé*.
- Els *Rappers*. “Escupe rimas como una ametralladora. Insulta igual que respira. Tiene imagen, amigos influyentes y un sentido del humor que deteriora las neuronas. Eminem es la reencarnación barriobajera del pato Lucas: pura energía esquizofrénica con tendencia al sadomasoquismo doméstico. En sólo cinco años se ha convertido en el campeón mundial de “rap” más foto-

génico y divertido del nuevo milenio. Vende millones de discos, gana premios importantes, marca tendencias. Su vocecilla de dibujo animado pone de los nervios a personas de toda condición: blancos, negros, amarillos, pobres, ricos, tontos, intelectuales”. (*La Luna del siglo XXI*).

- Els *Techno*. És un tipus de vida que es desenvolupa en l'obscuritat, entre el fum i els flashos dels llums estroboscòpics. El ritme està per sobre de 120 *beats* per minut. Són el batecs de la música electrònica que la gent balla als clubs, fins i tot a l'aire lliure, on milers de posseïts es mouen com màquines, individualment, però enmig d'una forta atracció sexual. És l'univers futurista. Per a uns pocs la música techno és una finalitat en si mateixa. Però per a la gran majoria aquesta música i les seves discoteques són una ajuda més per viure.

Cada generació deu molt a la música que va viure. Els discos retro ens recorden la joventut, i els CD dels *Top 10* ens fan comprendre com és la joventut i el que d'ells podem esperar, aquí estan presents els temes que els infonen els valors.

Referències bibliogràfiques

- FIKENTSCHER, K. *Underground dance music in New York City*. Ed. Wesleyan University Press. 2000.
- La Luna del siglo XXI*. Divendres 24 de gener de 2003.
- LYOTARD, J. F. *Moralidades postmodernas*. Ed. Tecnos. Madrid. 1996.
- ORIOL COSTA, P. i PÉREZ TORNERO, J. M. *Tribus Urbanas. El Ansia de identidad juvenil: entre el culto a la imagen y la autofirmación a través de la violencia*. Ed. Paidós. Barcelona. 1997.
- ORIZO, F. A. i SÁNCHEZ, A. *Los valores de los jóvenes*. Simposium “Mutación del sistema de valores en las sociedades mediterráneas”. ICEM. Barcelona. 1991.
- Rockdeluxe*. Especial 200. Ediciones RDL/Rockdelux, S.L. Barcelona. 2002.

Música

- Anne-Marie Schleiner. *Cracking The Maze*. Counter-Strike. Londres. 1999.
- *El Hip Hop abstracto de Dj Krush*. Newsletter Sonar (2002). Barcelona. 2002.
- Mills, Jeff. *At first sight*. Axis Records. Detroit. 2002.

